

Editörden...

Bu sayı ile birlikte Kültür ve İletişim üçüncü yılını dolduruyor. Derginin dağıtımında henüz aşamadığımız sorunlar olsa da genel olarak işleyişin belli bir düzene kavuştuğunu söylemek mümkün. Hakemli bir dergi çıkarmanın bazı güçlükleri var. Bu güçlüklerden biri doğrudan konu ile ilgili hakeme ulaşmanın bazen tahmin ettiğimizden fazla zaman alması. İkincisi ise hakemli dergi anlayışının henüz akademik kültürümüzün içine çok fazla oturmamasından kaynaklanıyor. Talep edilen küçük terminolojik düzeltmeleri dışarda tutacak olursak hakemlerin önerdikleri diğer değişiklikler –ki bunlar bazen ek kaynak araştırması gerektiriyor veya yazının yapısında bir değişiklik önerisini içeriyor– yazarlara iletildiğinde yazıların çekilmesi kararı ile karşılaşılıyor. Oysa bu çekilen yazıların pek çoğu ilginç, disiplinlerarası ve yeni yöntemlerin uygulanmasına örnek oluşturacak çalışmalar.

Bu sayımızda beş makaleye yer veriyoruz. Bunlardan ilki Oya Tokgöz'ün "Türkiye'de İletişim Araştırmaları: Nereden Nereye" adlı yazısı. Tokgöz'ün bu çalışması ilki bu yıl gerçekleştirilen Ulusal İletişim Sempozyumu'nda sunuldu. Kültür ve İletişim konularında çok sayıda bildirinin yer aldığı sempozyum Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi İletişim Fakültelerince düzenlendi. 10 üniversiteye bağlı 17 fakültenin kabul edilen 101 bildirinin sunulduğu sempozyum kitle iletişimi ve iletişim konularında düzenlenen ilk geniş

Ayşe İnal
Editör

katılımlı akademik toplantı olması nedeni ile bir veya birkaç konu başlığı ile sınırlandırılmadı. Bu konularla ilgilenenler arasında bir iletişim oluşturmak ve Türkiye'de iletişim ortamı üzerine gerçekleştirilen araştırmaları kapsamak kaygısı bu kararın alınmasına neden oldu. Tokgöz'ün çalışması sempozyumun kapanış oturumunda iletişim araştırmalarını değerlendiren bildiriler arasında yer aldı. Sempozyumda sunulan diğer bildiriler önümüzdeki günlerde kitap olarak derlenip yayınlanacak.

Tokgöz'ün çalışması Türkiye'de iletişim araştırmalarının gelişme tarihine ilişkin bir tarama niteliğinde. Konunun çok boyutluluğu ve farklı sorular etrafında incelenmesi gerektiği üzerinde duruluyor. Türkiye'de kitle iletişimi alanında lisans düzeyinde eğitimin başlamasından ve hatta Batı'da kitle iletişimi ve iletişimin disiplinlerarası bir alan olarak kendi yaklaşım, yöntem ve sorunlarını tanımlamasından öncelere uzanan bu tarama, Türk sosyal bilimler geleneği içinde iletişim konusuna duyulan ilginin ilk örneklerini ortaya çıkarmaya yöneliyor. Diğer bir deyişle konusu doğrudan iletişim olmayan ve öncelikle sosyoloji ve diğer sosyal bilimler çalışmalarında gömülü bir ilgiyi su yüzeyine çıkarmayı amaçlıyor.

Umarız benzer bir çaba diğer araştırmacıların çalışmalarını yönlendirir ve sadece geçmişte değil bugün de iletişim alanında eğitim veren fakültelerde yapılan ve yapılmakta olan tezlerin kuramsal, yöntembilimsel eğilimlerini ortaya koyacak çalışmalar bunu izler. Ayrıca sadece iletişim fakülteleri ile sınırlı kalmayarak, diğer sosyal bilim ve insan bilimleri disiplinlerinde çalışan araştırmacıların iletişim konusuna yaptıkları katkıları daha yakından tanımak ve bu alana kazandırmak fırsatı doğar. Kültür ve İletişim dergisi farklı disiplinlerden gelen araştırmacıların çalışmalarına açılırken benzer bir amaç gözetmektedir.

Bu sayıda iki sinema yazısına yer verdik. Bunlardan ilki "Shooting AIDS: A Comparison of Philadelphia and Les Nuits Fauves" Nejat Ulusay'a, ikincisi, "Gönderen: Bağımsız-Hollywood Sineması" ise Levent Cantek'e ait çalışmalar. Her iki araştırmacı da sinemanın diline, semiyotiğine duyarlı bir analizi sürdürüyorlar ve örnek olarak seçtikleri filmleri inceleyen anlamın kurulma biçimlerini okuyucunun gözünde canlandırmaya çalışıyorlar. Örnek seçilen filmleri izlemiş olanlar için daha da ilginç olabilecek bu çalışmalar, Hollywood sinemasındaki değişim, dönüşüm ve alternatif arayışlar hakkında okuyucuyu düşündürüyor.

Nejat Ulusay eleştirisinde, *Philedelphia*'nın Amerikan toplumunda varolan kalıp yargıları kırıp yerine alternatiflerini kurduğuna değiniyor. Ulusay'a göre bu film anadamar sinema içinde ancak anadamar sinemanın bugüne dek kurduğu temsil biçimlerini bozan, bunları ters çeviren bir bakış açısı ile yapılmış. *Les Nuits Fauves* ise Collard'ın yönetmenliğini yaptığı ve kendi yaşam öyküsünden yola çıkan bir film. *Philadelphia*'dan farklı olarak bu filmde AIDS, farklı cinsel seçimlerin ve duygusal durumların öne çıktığı senaryoda arkaplanı oluşturuyor. *Philadelphia* gerçekçi anlatı biçimlerini kullanırken, *Les Nuits Fauves cinéma-vérité*nin tekniklerinden yararlanıyor. Her iki film de büyük şehir yaşantısı ve karmaşık insan ilişkileri üzerinde dururken AIDS'e ve farklı cinsel seçimlere yaklaşımları açısından farklılaşıyorlar. Ulusay'a göre *Philedelphia*'da AIDS ulusal bir felaket olarak ele alınırken, Collard'ın yaklaşımı yaşam ve ölüm döngüsünün evrensel olarak sorunsallaştırılmasına doğru uzanıyor.

Levent Cantek "Gönderen: Bağımsız-Hollywood Sineması" adlı yazısında bağımsız-Hollywood filmlerinin Türk filmleri üzerine etkilerini incelerken Türk sinemasındaki farklılaşma üzerinde duruyor. Cantek, bağımsız-Hollywood sinemasının biçimsel özelliklerine değindiği ilk bölümde, kullanılan bu adlandırmanın Hollywood'dan tamamen bağımsız bir yaratım sürecine işaret etmediğini vurguluyor.

Hollywood filmlerinin ulusaşırı pazarlarda geniş bir alıcı kitlesine sahip olması ve bu filmlerde kullanılan anlatım biçimlerinin ulusal sinemaları etkilemesinin, ulusal sinemaların özgün biçimlerini bulmaları önünde bir engel oluşturduğu belirtiliyor. Makalede dört yeni film bu etkilemenin görünürlüğü olduğu örnekler olarak seçilmiş. Bunlardan ilk ikisi olan *Karışık Pizza* ve *Her Şey Çok Güzel Olacak* ticari sinema örnekleri olarak, *Gemide* ve *Laleli'de bir Azize* ise sanat filmi formatında çalışmalar olarak ele alınmış. Yazara göre son beş yıl içinde bağımsız-Hollywood sinemasının etkilerine giderek daha fazla açılan Türk sineması hala bir sentez arayışındadır. Biçimsel açıdan etkilenme kaçınılmaz olsa da bu etkilenme sonucu ortaya çıkan yeni arayışları taklit ve özentiden ayırmak gerekir.

Dergimizin bu sayısında yer alan dördüncü çalışma Ömer Özer'in "Haberde Egemen Söylemin Yeniden Üretimi" adlı araştırması. Özer bu çalışmada Türkiye'de yaşamakta olan Şah yönetimi yanlısı İranlılara yönelik saldırıların yazılı basın haberlerinde sunuluş biçimini ve Türkiye'nin İran'a yönelik politikalarını belirleyen söylemlerin bu haberlerde temsilini inceliyor. Haber metinleri içinde egemen söylemlerin kurulma biçimlerine; metnin sentaksı, sözcük seçimleri, inandırıcılığını kurma biçimleri gibi mikro yapısal özellikler ve haberde yer verilen temalar, temaların başlıklar ve alt başlıklarda kurulması gibi makro yapısal özelliklere değiniyor. Çalışmada İran'la ilişkilerde gözetilen denge politikasının bu haberlerde de kurulduğu iddia ediliyor. Özer'e göre Türk yazılı basın haberlerinde, eski rejim yanlılarına yönelik işlenen siyasal cinayetler İran'ın iç sorunlarının bir uzantısı olarak görülüyor ve bu saldırı eylemleri tarafların sürdürdükleri örgütlü siyasal mücadele ile açıklanıyor.

Kültür ve İletişim'in bu sayısında yer alan yazılardan sonuncusu "Devlet Dışı Örgütler: Tanımlayıcı Bir Çerçeve". Filiz Zapcı bu yazısında gerek Türkiye'de gerekse dünyada sivil toplum örgütlerinin artan önemi olgusundan hareket

ederek devlet dışı örgütler üzerine bir tartışma oluşturmayı amaçlamakta. Bu örgütleri tanımlarken Zapcı şu kriterler üzerinde duruyor: gönüllülük, kar amacı gütmeme ve kendi üyelerinin değil başkalarının da çıkarlarını korumaya yönelme... Yazıda devlet dışı örgütler amaçları açısından sınıflandıktan sonra bunların tarihsel gelişimleri üzerinde duruluyor. Yardım amacından "topluluk kalkınmasına yönelik çalışmalara" kayan devlet dışı örgütler, son aşamada "halk merkezli kalkınma projelerini" hedeflemişler ve bu gelişmeye bağlı olarak kalkınma hizmetleri yanında görüş savunma, kalkınma eğitimi ve network kurma gibi işlevler üstlenmişlerdir. Yazara göre devlet dışı örgütlerin önemine ilişkin farklı değerlendirmeler gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaya yönelik siyasal öncelikleri ile sıkı sıkıya ilişkilidir.